

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “แนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ๓ ประการ ดังนี้ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและคุณค่าของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ๒) เพื่อศึกษากระบวนการการบริหารงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์และบริบทการเปลี่ยนแปลงของงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ๓) เพื่อศึกษางานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์กับการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) ประกอบด้วยการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี ๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ ประชาชนชาวไทยทั่วไปผู้มาเที่ยวในจังหวัดนครปฐมทั้งปี ๒๕๕๔ จำนวน ๗๔๐,๖๘๑ คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเปรียบเทียบตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่^๑ ปรากฏได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ คน กลุ่มที่ ๒ คณะกรรมการทั้ง ๓๓ แผนก จำนวน ๒,๐๗๘ รูป/คน และกลุ่มภาคีประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลนครนครปฐมทุกภาคส่วน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน ๗๙,๑๔๘ คน รวม ๘๒,๔๘๓ รูป/คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเปรียบเทียบตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่ ปรากฏได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๐๔ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์และประมวลผล โดยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติดังนี้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) มีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

^๑สุจิตรา บุญญรัตน์พันธุ์, ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์, หน้า ๑๖๑.

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล แนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ผู้ทำการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๑.๑ สรุปข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ความรู้เรื่องงานวัด การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม ได้ดังนี้

เพศ เพศหญิง จำนวน ๓๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๓ เพศชาย จำนวน ๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๗ และชาย/หญิงข้ามเพศ จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๕

อายุ อายุระหว่าง ๑๓ - ๒๐ ปี จำนวน ๒๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๘ อายุระหว่าง ๒๑ - ๓๐ ปี จำนวน ๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๕ และน้อยที่สุดคือผู้มีอายุต่ำกว่า ๑๓ ปี จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๐

สถานภาพ สถานภาพโสด จำนวน ๓๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๐ สมรส จำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓ และน้อยที่สุด คือ หย่าร้าง จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ .๘

ระดับการศึกษา การศึกษาระดับอนุปริญา จำนวน ๑๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๘ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๐ และน้อยที่สุดคือ อื่นๆ จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๓

อาชีพ พนักงานบริษัท จำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๐ เกษตรกร เช่น ทำนา จำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕ และน้อยที่สุด คือ ค้าขาย จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๕

รายได้/เดือน รายได้ ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท ต่อเดือน จำนวน ๑๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๕ รายได้สูงกว่า ๑๕,๐๐๑ บาท ขึ้นไปต่อเดือน จำนวน ๑๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๕ น้อยที่สุด คือ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท ต่อเดือน จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๘

ความรู้เรื่องงานวัด รู้จักการทำบุญอย่างถูกต้อง จำนวน ๒๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑ รู้ถึงความสำคัญของการจัดงานวัด จำนวน ๒๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑ น้อยที่สุด คือ อื่นๆ จำนวน ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๙

การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรม การฟังเทศน์ จำนวน ๒๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๘ การให้ทาน จำนวน ๑๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕ น้อยที่สุด คือ อื่นๆ จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๙

๕.๑.๒ สรุปความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปที่มีต่อเรื่องแนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเรื่องแนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย

พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมเชิงประเพณี รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมเชิงพุทธ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการให้ข้อมูล ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริการ โดยสรุปได้ ดังนี้

๑.ด้านการจัดกิจกรรมเชิงประเพณี แนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๘ เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า วัดมีการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น การไหว้แบบไทย การแต่งกายแบบไทยวัดมีการส่งเสริมความรู้และการปฏิบัติทางพุทธศาสนาควบคู่กับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การนวดแพทย์แผนไทย/โบราณ มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดนครปฐม เช่น แห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีไทย เช่น ประเพณีลอยกระทง มีการจัดให้มีการบำเพ็ญกุศลตามประเพณีนิยม เช่น ปิดทองพระร่วงโรจนฤทธิ์จำลอง

๒.ด้านการจัดกิจกรรมเชิงพุทธ แนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๕ เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า วัดมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติพระพุทธศาสนา เช่น จัดบอร์ดเกี่ยวกับงานประจำปี ฉายสื่อพุทธประวัติ มีการจัดกิจกรรมภาคปฏิบัติแก่ผู้มาเที่ยวงานและนักท่องเที่ยว เช่น การนำสวดมนต์ การสอนสมาธิมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามวิถีพุทธ เช่น รักษาศีล ฟังเทศน์ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยแบบวิถีพุทธ เช่น การสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ ศาสนพิธีแก่เยาวชนและผู้มาเที่ยวในงาน เช่น การถวายสังฆทาน เป็นต้น

๓.ด้านการจัดสภาพแวดล้อม แนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๒ เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า วัดมีการกำหนดพื้นที่ภายในงานสำหรับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวหรือเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้มาในงานอย่างเพียงพอมีการกำหนดพื้นที่ภายในงานอย่างเหมาะสม เช่น สถานที่ไหว้พระ ถวายสังฆทาน สถานที่ถ่ายรูป หรือนั่งสมาธิมีการกำหนด/จัดระเบียบร้านค้าขายผลิตภัณฑ์สินค้าภายในงานแก่นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในงาน เช่น การจัดสวนดอกไม้ ลานพุทธธรรม อย่างเหมาะสมมีการกำหนดสถานที่และเวลาอย่างเป็นสัดส่วนภายในงานเพื่อมิให้กระทบการทํากิจวัตรของพระภิกษุ - สามเณร

๔.ด้านการให้ข้อมูล แนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๘๙ เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า วัดมีการจัดทำสื่อเพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร เช่น แผ่นพับ หนังสือป้ายบอกทาง เพื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวภายในงานมีการจัดทำบอร์ดเกี่ยวกับประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดงานมีการจัดพระภิกษุ เจ้าหน้าที่ หรือไกด์ คอยแนะนำ/อธิบายเกี่ยวกับประวัติการจัดงานและสถานที่สำคัญต่างๆ ภายในงาน มีการจัดเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยประชาสัมพันธ์ เพื่ออธิบาย/แนะนำ และแจ้งข่าวสารต่างๆ ภายในงานมีการจัดระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการดูแลและอนุรักษ์โบราณวัตถุ โบราณสถาน และสถาปัตยกรรมของวัดภายในงาน

๕.ด้านการบริการ แนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมามีค่าเฉลี่ย ๓.๘๘ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า วัดมีการจัดตั้งกองอำนวยการเพื่ออำนวยความสะดวกด้านสถานที่ เช่น ห้องน้ำ ถังขยะ สถานที่จอดรถ หรือบริการอื่นๆ ให้แก่ผู้มาในงานและนักท่องเที่ยว วัดมีการจัดระบบรักษาความปลอดภัยให้กับผู้มาเที่ยวภายในงาน เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ที่รปภ. มีการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกภายในงาน เช่น โรงทาน สถานที่ปฐมพยาบาล มีการจัดเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้า – ออก และลานจอดรถ แก่ผู้มาเที่ยวในงาน มีการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชนในการขายสินค้า/การให้บูชาวัตถุมงคลของวัดแก่ผู้มาเที่ยวงานและนักท่องเที่ยว

๕.๑.๓ สรุปปัญหา อุปสรรค การมีส่วนร่วมในการจัดงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ด้านการให้ข้อมูล พบว่า วัดมีการจัดทำข้อมูลข่าวสารยังไม่เป็นระบบ มีป้ายแนะนำเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาขององค์พระปฐมเจดีย์น้อยไป ไม่มีเจ้าหน้าที่ชำนาญการประจำวิหารหรือพิพิธภัณฑ์ที่คอยให้คำแนะนำ การประชาสัมพันธ์ภายในงานยังมีข้อบกพร่องในเรื่องของเสียงที่เวลาประกาศไม่ค่อยได้ยิน ระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวัตถุโบราณ เช่น พระพุทธรูปโบราณ และสถาปัตยกรรมยังมีไม่พอแก่การเผยแพร่เท่าที่ควร

ด้านการบริการ พบว่า ขาดเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย โดยเฉพาะตำรวจมีจำนวนน้อย ดูแลความเรียบร้อยภายในงานไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะสถานที่จอดรถยังไม่เพียงพอ ห้องน้ำเจ้าหน้าที่ไม่ดูแลความสะอาดยังสกปรกอยู่ตลอดเวลา ยังขาดถังขยะอีกจำนวนมาก สถานที่ปฐมพยาบาลยังไม่กระจายตามจุดที่สำคัญหากมีผู้ป่วยฉุกเฉินอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตได้

ด้านการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า ขาดการอนุรักษ์ดูแลสิ่งแวดล้อมภายในบริเวณงาน โดยเฉพาะประชาชนที่มาเที่ยวภายในงานชอบทิ้งขยะลงในสระน้ำก่อให้เกิดน้ำเน่าเสียทำให้เต้าที่อาศัยอยู่ในสระน้ำตายเป็นประจำทุกปีเวลาจัดงาน คนขาดจิตสำนึกในการทิ้งขยะทำให้เป็นปัญหาของการจัดงาน พ่อค้าแม่ค้าชอบเทน้ำล้างจานทิ้งหลังร้านขายสินค้าทำให้น้ำเน่าเหม็นทำลายบรรยากาศภายในงาน

ด้านการจัดกิจกรรมเชิงพุทธ พบว่า พ่อค้าแม่ค้าเปิดลำโพงเสียงดังเพื่อโฆษณาสินค้าทำให้เป็นอุปสรรคต่อการฟังเทศน์และการสวดมนต์ นั่งสมาธิ การเดินจงกรม การเจริญจิตภาวนา ไม่มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรู้ทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับตอบปัญหาธรรมะ โดยเฉพาะประวัติความเป็นมาขององค์พระปฐมเจดีย์ ขาดการส่งเสริมการสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ

ด้านการจัดกิจกรรมเชิงประเพณี พบว่า ประชาชนที่มาเที่ยวภายในงานโดยเฉพาะสุภาพสตรีนั่งส้นเข้าวัดขาดการแต่งกายแบบไทย นักท่องเที่ยวนิยมมาเที่ยวมากกว่าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น แห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์ ประเพณีลอยกระทงในคลองเจดีย์บูชา

๕.๑.๔ สรุปแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ด้านการให้ข้อมูล พบว่า วัดควรจัดทำป้ายและทำการประชาสัมพันธ์ผ่านสถานีวิทยุและจุดที่สำคัญต่างๆ เพื่อให้ประชาชนที่มาเที่ยวในงานได้รับรู้ความเคลื่อนไหวภายในงานอยู่ตลอด ควรจัดหาเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของประวัติศาสตร์ความเป็นมาขององค์พระปฐมเจดีย์และพระพุทธรูปโบราณ ภาพฝาผนังภายในพระวิหาร ความสำคัญของสถานที่ต่างๆ ภายในวัดพระปฐมเจดีย์ เพื่อคอยประชาสัมพันธ์แนะนำให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูล

ด้านการบริการ พบว่า ควรจัดหาเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจและ รปภ. เข้ามาเพิ่มเพื่อคอยอำนวยความสะดวก ดูแลความปลอดภัยภายในงานอย่างทั่วถึง และเพิ่มเจ้าหน้าที่ดูแลสถานที่จอดรถหรือจัดสถานที่ไว้สำหรับจอดรถนอกบริเวณงานและดูแลรถให้นักท่องเที่ยวแล้วจัดรถรับส่งคอยบริการประชาชนที่มาเที่ยวภายในงาน

ด้านการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า วัดควรจัดสถานที่ให้เหมาะสมแก่แผนกการเผยแผ่ทางศาสนาให้เป็นสัดส่วน เช่น สถานที่ฟังเทศน์ สวดมนต์ นั่งสมาธิ ควรจัดสวนดอกไม้เพื่อเพิ่มภูมิทัศน์เพื่อให้เกิดความเจริญตาแก่ผู้มาเที่ยวในงาน ควรจัดระเบียบร้านค้าขายของบริเวณบนลานองค์พระปฐมเจดีย์เพื่อไม่ให้บดบังทัศนียภาพ

ด้านการจัดกิจกรรมเชิงพุทธ พบว่า วัดควรจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อรณรงค์และส่งเสริมให้สตรีแต่งกายเข้าวัดให้สุภาพเรียบร้อยแบบวัฒนธรรมไทย ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมทางพุทธศาสนา เช่น สอนเกี่ยวกับศาสนพิธีที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ เป็นต้น เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดีงามของไทย

ด้านการจัดกิจกรรมเชิงประเพณี พบว่า วัดควรจัดกิจกรรมสอนการนวดแผนโบราณ ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและประเพณีท้องถิ่น เช่น แห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์ ปิดทองหลวงพ่อพระร่วงโรจนฤทธิ์ และลอยกระทง เป็นต้น

๕.๑.๕ สรุปข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของคณะกรรมการผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามสถานภาพของบรรพชิต/คฤหัสถ์ อายุ ระดับการศึกษา อัตตลักษณ์ หรือสิ่งที่ประชาชนให้ความสนใจ ได้ดังนี้

สถานภาพบรรพชิต/ คฤหัสถ์ คฤหัสถ์ จำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๓ บรรพชิต จำนวน ๗๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๗

อายุ อายุระหว่าง ๒๑ – ๓๐ ปี จำนวน ๘๕ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๗ อายุระหว่าง ๓๑ – ๔๐ ปี จำนวน ๕๓ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐ และน้อยที่สุดคือผู้มีอายุต่ำกว่า ๒๑ ปี ขึ้นไป จำนวน ๓ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕

ระดับการศึกษา การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๗๑ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๘ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๔๒ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖ และน้อยที่สุด คือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๗ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓

อัตลักษณ์หรือสิ่งที่ประชาชนให้ความสนใจ องค์พระปฐมเจดีย์ จำนวน ๑๖๑ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๓ พระพุทธรูปรอบองค์พระปฐมเจดีย์ จำนวน ๙๕ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓ และน้อยที่สุดคือ อื่นๆ จำนวน ๑๓ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘

๕.๑.๖ สรุปกระบวนการการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบล พระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

กระบวนการการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบล พระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ทั้ง ๖ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคม รองลงมา คือ ด้านการสร้างองค์ความรู้ ด้านการจัดองค์การ ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการวางแผน โดยสรุปได้ ดังนี้

๑. ด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคม กระบวนการการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบล พระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๙๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วัดได้มีการจัดตั้งกองทุน/มูลนิธิเพื่อพัฒนาปรับปรุงสถานที่สำคัญต่างๆ ภายในวัดและช่วยเหลือสังคม โดยเฉพาะทุนการศึกษา มากขึ้น มีการประสานงานกันระหว่างวัดต่างๆ ภายในจังหวัดนครปฐมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐต่างและเอกชนต่างๆ ภายในจังหวัด

๒. ด้านการสร้างองค์ความรู้ กระบวนการการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบล พระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๙๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วัดมีการให้บริการข้อมูลข่าวสารของงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ มากขึ้น มีการจัดแสดงนิทรรศการและจัดกิจกรรมตามวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่ผู้มาเที่ยวภายในงาน และวัดมีการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ทางด้านภาษาและวัฒนธรรมชุมชนระหว่างผู้มาเที่ยวภายในงาน

๓. ด้านการจัดองค์การ กระบวนการการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบล พระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๙๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วัดมีการกำหนดหน้าที่แต่ละแผนก เพื่อบริหารงานให้รับผิดชอบแก่หัวหน้าแผนกและผู้ร่วมงานอย่างชัดเจน มากขึ้น มีการจัดเจ้าหน้าที่แต่ละแผนกที่มีบุคลากรผู้มีความรู้ ความสามารถ และความรับผิดชอบ อย่างเพียงพอ และมีการจัดตั้งกองอำนวยความสะดวกมีหน้าที่คอยดูแลและอำนวยความสะดวกในการจัดงานประจำปี

๔. ด้านการอำนวยความสะดวก กระบวนการการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบล พระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๙๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วัดมีการจัดระบบอำนวยความสะดวกในด้านวัตถุมงคลและบริการร้านค้าจ่ายต่อการขอเช่าและซื้อสินค้าภายในงานประจำปี มากขึ้น

มีการจัดตั้งหน่วยประชาสัมพันธ์คอยให้ข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของการจัดงานประจำปีอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดบุคลากรในกองอำนวยการในการประสานงานกับแผนกต่างๆ อย่างชัดเจน

๕. ด้านการบริหารงานบุคคล กระบวนการการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบล พระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๙๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วัดมีการกำหนดคุณสมบัติของกรรมการและบุคลากรให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ มากขึ้น วัดมีการใช้ระบบคุณธรรมและจริยธรรมในการคัดเลือกและสรรหาบุคลากรเข้ามาร่วมทำงาน และวัดมีการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มาทดแทนกรรมการภายในแผนกที่ขาด

๖. ด้านการวางแผน กระบวนการการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบล พระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ๓.๘๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า วัดมีการประชุมกำหนดแผนเพื่อวางมาตรฐานการดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชนที่มาเที่ยวในงานประจำปี มากขึ้น มีการจัดประชุมกำหนดแผนในการอำนวยความสะดวกสอดคล้องกับความต้องการของคณะกรรมการแต่ละแผนก และวัดมีการจัดประชุมคณะกรรมการเพื่อเตรียมการก่อนจัดงานเทศกาลประจำปี

๕.๑.๗ สรุปปัญหา อุปสรรค กระบวนการการบริหารจัดงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ด้านการวางแผน พบว่า กรรมการบางคนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม หัวหน้าบางแผนกไม่มีการวางแผนก่อนดำเนินงาน บางแผนกปฏิบัติหน้าที่ไม่สอดคล้องกับแผนที่ได้ประชุมกันไว้ก่อนเริ่มงานทำให้เกิดปัญหาตามมา การกำหนดแผนในการดูแลความปลอดภัยของประชาชนที่มาเที่ยวในงานยังไม่ชัดเจน

ด้านการจัดองค์การ พบว่า ไม่มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำกองอำนวยการ ทำให้การประสานงานระหว่างแผนกมีปัญหาอยู่เป็นประจำเพราะหาคนสั่งการที่ชัดเจนไม่ได้ ขาดเจ้าหน้าที่คอยดูแลกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อคอยกำกับการทำงานของกรรมการในแผนกการต่างๆ ที่ทางวัดได้จ้างมาทำงานในช่วงจัดงาน

ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ขาดการสรรหาคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์เฉพาะด้านมาคอยแนะนำในบางแผนก มีปัญหาในการสรรหาเจ้าหน้าที่เพื่อมาทดแทนคนเก่าที่ขาดไป ขาดระบบคุณธรรมในการคัดเลือกและสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติที่เหมาะสมกับตำแหน่งที่รับผิดชอบ

ด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนในแต่ละแผนกการทำให้มีปัญหาในการประสานงานโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ได้รับข้อมูลข่าวสารล่าช้า ทำให้การดำเนินงานเกิดปัญหา และการอำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานสถาบันต่างๆ ที่เข้ามาช่วยงานไม่เข้าใจกัน เช่น การเลี้ยงขบวนนักศึกษาที่โรงครัว

ด้านการสร้างองค์ความรู้ พบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์และจัดแสดงนิทรรศการถึงความสำคัญของการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ การให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดนครปฐม เช่น ประเพณีแห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์

ด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคม พบว่า ขาดความร่วมมือและส่งเสริมการจัดงานจากชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นในด้านการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา และขาดการประสานงานเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะไม่ให้ความสำคัญในการจัดงานเท่าที่ควร ชุมชนรอบวัดไม่ให้ความร่วมมือในการจัดงานเหมือนในอดีต

๕.๑.๘ สรุปแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกระบวนการการบริหารจัดงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ด้านการวางแผน พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนที่อยู่บริเวณชุมชนรอบวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมและร่วมดำเนินงาน ควรประชุมวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมอยู่ตลอดเวลา หากมีปัญหาเกิดขึ้นเจ้าหน้าที่จะได้ร่วมกันแก้ไขได้ทัน ทำงานด้วยความตั้งใจ

ด้านการจัดองค์การ ควรจัดเจ้าหน้าที่อยู่ประจำกองอำนาจการเพื่อคอยทำหน้าที่ประสานงานระหว่างแผนกการต่างๆ สรรหาบุคลากรที่มีประสบการณ์ในด้านการบริหารจัดการมาช่วยให้คำแนะนำ มีการปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัด

ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ควรมีการคัดเลือกบุคลากรเพื่อเข้ามาทำงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถที่ตนถนัด โดยเน้นระบบคุณธรรมไม่เน้นระบบพรรคพวก ควรกำหนดหน้าที่ในแต่ละแผนกให้หัวหน้าและผู้ร่วมงานช่วยกันรับผิดชอบเพื่อให้งานออกมามีประสิทธิภาพ

ด้านการอำนวยความสะดวก พบว่า ควรจัดตั้งหน่วยประชาสัมพันธ์คอยแนะนำข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดการจัดงาน ดูแลระเบียบการจัดร้านค้าภายในงานเพื่อให้เกิดความเรียบร้อย คอยจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและคอยบริการเพื่อรองรับประชาชนผู้มาเที่ยวในงาน เช่น จัดเจ้าหน้าที่ดูแลการจราจรภายในงาน

ด้านการสร้างองค์ความรู้ พบว่า ต้องสร้างองค์ความรู้ขึ้นจากความขยันและมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ทำงานตามแผนที่กำหนดไว้ จัดทำข้อมูลและประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญของการจัดงาน และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับสังคมอยู่เนืองๆ สม่ำเสมอ

ด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคม พบว่า ก่อนจัดงานควรมีการประชาสัมพันธ์อยู่ตลอดด้วยวิธีการหลายๆ ช่องทาง เช่น วิทยุคลื่นจริยธรรมองค์พระปฐมเจดีย์ ติดป้ายโฆษณา ลงสื่อทางเฟซบุ๊ก เป็นต้น มีการจัดกิจกรรมสันทนาการช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ เช่น อุทกภัย เป็นต้น ร่วมกันกับสถาบันการศึกษาในจังหวัดนครปฐมและใกล้เคียงรณรงค์เรื่องการแสดงตนเป็นพุทธมามกะ เพื่อให้เกิดความสามัคคี

๕.๑.๙ สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกกับแนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

การจัดงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ มีคุณค่าในด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าในการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ใน ๓ ด้าน คือ

๑. คุณค่าด้านสังคม พบว่า องค์พระปฐมเจดีย์เป็นจุดศูนย์รวมของพุทธศาสนิกชนในจังหวัดนครปฐมและจังหวัดใกล้เคียงประชาชนทั้งในและนอกประเทศได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำ

กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ประชาชนบางส่วนก็รอคอยงานวัดเพื่อที่จะได้เข้ามาทำบุญพร้อมกับหาความสำราญด้วยการชมละครรำแก้บน ลิเก หนังกลางแปลง ชมการออกร้านแสดงสินค้าและการแสดงมหรสพต่างๆ ภายในงาน ในปัจจุบันสังคมได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัยจำนวนประชาชนที่มาเที่ยวก็เพิ่มมากขึ้นทำให้วัดต้องมีการจัดระบบ ระเบียบเพื่อคอยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาเที่ยวในงาน และห้างร้านต่างๆ ก็ได้ถือโอกาสนำสินค้าสมัยใหม่ออกมาจัดแสดงโชว์เพื่อเรียกความสนใจจากคนที่มาเที่ยวในงาน เช่น เปิดแสดงสินค้าเกี่ยวกับรถยนต์ เป็นต้น

๒. คุณค่าด้านเศรษฐกิจ พบว่า การจัดงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว ในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเดินทางมาเที่ยวในงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์เพื่อมาทำบุญและซื้อสินค้าต่างๆ ภายในงาน ทำให้ประชาชนได้นำสินค้า ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน พืชผักผลไม้ มีสินค้าหลากหลาย มาขายภายในงาน ตั้งแต่สินค้าพื้นบ้าน สินค้าชุมชน การจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนให้คนไทยรู้จักคุณค่าและประโยชน์ของสินค้าไทย นิยมสินค้าไทย เงินตราจะไม่รั่วไหลออกนอกประเทศ เป็นงานที่สร้างรายได้ให้แก่บรรดาพ่อค้า แม่ค้า และร้านค้ารายย่อยทั้งภายในงานและบริเวณนอกงานได้ค้าขายผลผลิตของตนเอง และประชาชนได้เลือกซื้อโดยตรง ทำให้เกษตรกรในจังหวัดนครปฐมมีรายได้เพิ่มมากขึ้นเป็นการช่วยเพิ่มพูนเศรษฐกิจของชาติ เงินเป็นจำนวนมากหาศาลหมุนเวียนอยู่ในจังหวัดนครปฐม

๓. คุณค่าด้านวัฒนธรรม พบว่า การจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ก่อให้เกิดการสร้างคุณค่าเพิ่มทางวัฒนธรรม เป็นการสร้างปัญญาให้กับประชาชนโดยรวมมีความฉลาดมากขึ้นกว่าเดิมรวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมจัดการนำผลผลิตที่เป็นรูปธรรมมีเอกลักษณ์เป็นของประจำจังหวัดที่คนรู้จักกันทั่วประเทศคือ ข้าวหลาม และส้มโอทองดี เป็นของสร้างชื่อของชาวจังหวัดนครปฐมเป็นลำดับต้นๆ คุณค่าทางวัฒนธรรมเหล่านี้จึงเป็นมรดกทางสังคม ความเชื่อ ประเพณี และทักษะต่างๆ จะถูกถ่ายทอดออกมาผ่านการจัดงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ เป็นการสืบทอดประเพณีเทศกาลนมัสการพระบรมสารีริกธาตุที่บรรจุอยู่ ณ องค์พระปฐมเจดีย์ที่มีมาแต่โบราณกาลทำให้เกิดความตึงเครียดด้านจิตใจเป็นสำคัญ

บริบทต่างๆ ภายในบริเวณงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ด้านวัตถุ วิถีชีวิต และความศรัทธามีการเปลี่ยนแปลงไป ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้ให้ความคิดเห็น ใน ๓ ด้าน คือ

๑. ด้านวัตถุ พบว่า บริบทภายในบริเวณงาน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ตามสภาพสิ่งแวดล้อม และตามความเหมาะสมตามสถานการณ์ในปัจจุบันทางวัดได้ขอจัดงานเองในรูปแบบของงานวัดเน้นการประหยัดเป็นหลักพร้อมทั้งได้มีการปรับเปลี่ยนแผนผังแผนกการกุศลต่างๆ ที่อยู่บริเวณลานบนรอบองค์พระปฐมเจดีย์ มีการจัดแสดงแผนผังให้เห็นว่าจุดไหนมีอะไรบ้างเพื่ออำนวยความสะดวกการรับรู้ข้อมูล การละเล่นพื้นบ้านต่างๆ ที่เคยมีมาก็ได้หายไปตามยุคสมัย เช่น รำวงชาวบ้าน สาวน้อยตกน้ำ รถไถ่ถัง เป็นต้น การคมนาคมก็มีส่วนช่วยให้การจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์เป็นไปด้วยดี การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางระบบคมนาคมนี้เองทำให้ประชาชนมาเที่ยวงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์เป็นจำนวนมากขึ้น

๒. ด้านวิถีชีวิต พบว่า บริบทของงานที่เปลี่ยนไปตามยุคจากสมัยก่อนชาวบ้านได้เข้ามาตั้งรกรากอาศัยอยู่บริเวณรอบองค์พระปฐมเจดีย์ จนกลายเป็นชุมชนที่ขยายตัวขึ้นทำให้มีตลาดบนตลาดล่างตั้งอยู่ติดกับองค์พระปฐมเจดีย์ ประชาชนทั่วไปได้มาจับจ่ายใช้สอย เลือกซื้อสินค้าที่ตลาด แต่ในปัจจุบันได้มีห้างสรรพสินค้า เช่น ห้างบิ๊กซี โลตัส ทำให้คนหันไปใช้บริการห้างสรรพสินค้ามากขึ้น จนบางครั้งชาวตลาดนครปฐมไม่พอใจที่วัดจัดงาน คนในยุคปัจจุบันเข้าวัดมาเพื่อทำบุญตามประเพณีนิยม เช่น ถวายสังฆทาน ฟังเทศน์ ทำบุญสร้างระฆัง ตักบาตร ๑๐๘ เป็นต้น มากกว่าที่จะเข้าวัดมาเพื่อชมมหรสพเหมือนสมัยก่อนเพราะมีทางเลือกในการรับชมมากขึ้นต่างจากสมัยอดีตที่ต้องรอจัดงานวัดเท่านั้นถึงจะได้ชมมหรสพและการแสดงต่างๆ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการแต่งตัวเข้าวัดเหมือนในสมัยอดีต นี่ก็คือการเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์เพื่อให้ทันสมัยไปตามโลก

๓. ด้านความศรัทธา พบว่า การจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์เป็นงานที่รักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยเอาไว้ได้เป็นอย่างดีทำให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสเป็นอย่างยิ่งเพราะได้มีโอกาสมาเข้าวัดทำบุญตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา เช่น ประเพณีห่มผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์ การถวายสังฆทาน การฟังเทศน์มหาชาติ ๑๓ กัณฑ์ เป็นต้น ประชาชนทั่วไปมีความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากสังเกตได้จากการที่มีจำนวนผู้มาเที่ยวในงานเป็นจำนวนมากเนื่องจากภายในบริเวณรอบๆ องค์พระปฐมเจดีย์มีพระพุทธรูปปางต่างๆ ให้ประชาชนได้สักการบูชาและมีภาพจิตรกรรมฝาผนังแสดงเรื่องราวความเป็นมาของการสร้างองค์พระปฐมเจดีย์สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนเป็นอย่างดี เกิดความภูมิใจและรักศักดิ์ศรีในความเป็นไทย

เครือข่ายทางสังคมทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ พบว่า

พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้ให้ความคิดเห็นว่าภาคีทุกภาคส่วนทั้งสถาบันภาครัฐและเอกชนในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ สถาบันการศึกษา โรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล ตลอดจนหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ทหาร ตำรวจ และหน่วยงานเอกชน พ่อค้าแม่ค้า ชุมชนรอบวัด นักเรียน นักศึกษา ได้เข้ามาทำหน้าที่ช่วยสนับสนุนการจัดงานเป็นอย่างดี ให้ความสำคัญกับการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์เพราะเป็นงานใหญ่ระดับประเทศเป็นศูนย์รวมของ ๓ สถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ในฝ่ายของชาติก็คือหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้เข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการจัดงานโดยให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในส่วนของศาสนาก็ได้แก่เครือข่ายพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยได้รับความร่วมมือจากคณะพระสังฆาธิการในจังหวัดนครปฐมทั้ง ๑๙๙ วัด เป็นกรรมการในการจัดงาน ในส่วนสถาบันพระมหากษัตริย์ก็ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการอุปถัมภ์องค์พระปฐมเจดีย์มาตั้งแต่ครั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน การจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ทางวัดได้เปิดโอกาสให้หน่วยงานต่างๆ และประชาชนในจังหวัดนครปฐมเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการและทำกิจกรรมต่างๆ ของวัด โดยทุกคนทำงานด้วยความเต็มใจ เต็มที่ และเต็มกำลังความสามารถจากการที่หน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความสำคัญและได้เข้ามามีบทบาทในการร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมในการเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์กลายเป็นปัจจัยที่ขับเคลื่อนจนก่อให้เกิดพลังทางสังคม

ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมถึงกระบวนการการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดงาน

พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ โดยเฉพาะแผนการทั้ง ๓๓ แผนก ซึ่งประธานจัดงานได้มีการแต่งตั้งหัวหน้าแผนกให้มีหน้าที่รับผิดชอบงาน เพราะประธานจัดงานจะให้ความสำคัญในการบริหารจัดการในแต่ละแผนกนั้นๆ คอยให้คำแนะนำพร้อมทั้งตรวจตราอยู่ตลอด และต่อเนื่องทำให้คณะกรรมการทั้งฝ่ายพระสงฆ์และคฤหัสถ์ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มกำลังความสามารถตอบสนองนโยบายในการพัฒนาของท่านเจ้าอาวาสที่เน้นให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ในคุณธรรม ๔ ประการ คือ ขยัน ซื่อสัตย์ อุตุน เสียสละ เพื่อป้องกันการทุจริต และมีนโยบายว่า นำคนเข้าวัด ผูกมัดจิตใจ ให้ปฏิบัติดี มีคุณธรรม ผลการจัดงานจึงเป็นไปในทิศทางที่ดีมีการพัฒนาขึ้น อยู่ตลอดเวลา ปัจจุบันการจัดงานถือว่ามีประสิทธิภาพดีอยู่แล้วเพียงแต่ต้องต่อยอดในจุดที่อ่อนแอให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นไปอีก การบริหารงานโดยภาพรวมถือว่ามีประสิทธิภาพดีอยู่แล้ว การบริหารจัดการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ก็ควรมีการวางแผนและเตรียมตัวอยู่ตลอดเวลาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ ในการจัดงานทุกครั้งควรนำเอาหลักธรรมเข้ามากำกับด้วย คือ หลักกัทธิบาท ๔ เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่บุคลากร คณะกรรมการทุกคนให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างรับผิดชอบ ในการจัดงานแต่ละครั้งควรเน้นในเรื่องความปลอดภัยเป็นหลักสำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่ทุกคนต้องระมัดระวังให้ดีในการทำงานแต่ละครั้ง กองอำนวยการควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเคลื่อนไหวให้แผนกต่างๆ ได้รับรู้ความเคลื่อนไหวให้มากขึ้นกว่าเดิม ควรมีการจัดให้คณะกรรมการได้ไปศึกษางานในการจัดงานที่เกี่ยวกับการจัดการแบบบูรณาการสมัยใหม่เพื่อนำมาพัฒนาการจัดงานให้ดีขึ้นมีประสิทธิภาพขึ้นกว่าเดิมและเท่าทันเหตุการณ์สมัยใหม่

๕.๑.๑๐ สรุปผลการผลการวิเคราะห์งานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์กับการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม

จากการศึกษาถึงกระบวนการการบริหารจัดการงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์เป็นการศึกษาเพื่อการวิจัยแบบบูรณาการเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาสังคมที่แท้จริงและยั่งยืนสามารถนำไปใช้ได้จริงกับสังคม ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้ออกแบบสอบถามเพื่อทำการสำรวจความคิดเห็นสำหรับแจกประชาชนทั่วไปที่มาเที่ยวในงานและสำหรับคณะกรรมการทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์เพื่อนำมาวิเคราะห์หาองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ และจะได้เกิดการขับเคลื่อนให้งานเป็นไปด้วยดีเป็นการแสดงให้เห็นถึงพลังทางสังคมโดยอาศัยองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเป็นการสร้างปัญญาให้กับประชาชนโดยรวมให้มีความฉลาดรู้จักใช้ชีวิตอย่างถูกต้องไม่เป็นภัยแก่สังคมตลอดถึงองค์ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรมศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี ความสามารถ และปัจจัยอื่นๆ อีกหลายอย่างที่มนุษย์ได้มาจากการเป็นสมาชิกของสังคม หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา หลักการบริหาร นำไปเป็นแบบอย่างในการจัดงานในรูปแบบของงานวัด

เพื่อให้เป็นต้นแบบและสามารถนำไปใช้ได้จริงแก่วัดต่างๆ ที่สนใจในกระบวนการการบริหารงานที่นำไปสู่การสร้างพลังทางสังคม อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาตามมา องค์ความรู้ที่เห็นได้จากการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ทำให้เห็นแนวทางในการพัฒนาสังคมของวัดพระปฐมเจดีย์และย้อนกลับมาเป็นกำลังสำคัญในการสร้างพลังให้เกิดแก่สังคมมี ๕ ด้าน คือ

การพัฒนาบุคลากร คือ การส่งเสริมผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญ มีการพัฒนากาย พัฒนาศีล พัฒนาจิตและปัญญาตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ผ่านกระบวนการฝึกอบรมตนเองก่อนเป็นอันดับแรกของผู้ปฏิบัติงาน

๒. การพัฒนาองค์กร คือ การสร้างองค์กรขึ้นมาเพื่อทำงานช่วยเหลือสังคม เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาสังคม

๓. การพัฒนางาน คือ การจัดงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ขึ้นมาเพื่อทำให้งานพัฒนาตนเองเป็นไปตามกระบวนการการบริหารที่ได้กำหนดไว้นำไปสู่การพัฒนาบุคลากรและองค์กรทำให้เกิดการพัฒนาสังคมในด้านอื่นๆ

๔. การสร้างองค์ความรู้เชิงพุทธ คือ การจัดกิจกรรมโดยนำเอาความเชื่อ ความรู้ทางประเพณีวัฒนธรรมไทยเข้ามาประยุกต์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหล่อหลอมเข้าด้วยกันจนก่อให้เกิดปัญญาในการใช้ชีวิตและนำไปสู่การสร้างพลังทางสังคม

๕. การสร้างพลังทางสังคม คือ การพัฒนาโดยอาศัยภาคีที่มีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการจัดงานได้ร่วมกันสร้างระบบเครือข่ายทางสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จนก่อให้เกิดความสามัคคีนำไปสู่พัฒนาสังคม กลายมาเป็นพลังสังคมสะท้อนกลับมาพัฒนาวัด ชุมชน โรงพยาบาล โรงเรียน และพัฒนาประเทศชาติ เพราะเป็นการพัฒนาอย่างแท้จริงในทุกมิติ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการวิจัยเรื่องแนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยผู้วิจัย จะกล่าวถึงประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ การอภิปรายผลการวิจัยแนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

การจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ เป็นการจัดงานตามรูปแบบของงานวัดซึ่งได้มีการจัดมาตั้งแต่สมัยโบราณ จนถึงปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม เปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายของคณะกรรมการจัดงานในแต่ละสมัย เมื่อความเจริญทางบ้านเมืองมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นมาทางวัดก็ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานเพื่อให้เท่าทันและพัฒนาไปตามความเจริญของโลก แต่เดิมการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ทางหน่วยงานราชการขอเป็นเจ้าของจัดงานเอง จนมาถึงปี พ.ศ.๒๕๑๗ ทางเจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ในสมัยนั้นคือ พระธรรมสิริชัย (ชิต ชิตวิบูล) ได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐมและพระเถระในจังหวัดนครปฐม ให้เป็นเจ้าภาพจัดงานเองเพื่อจะได้นำปัจจัยที่ได้มาจากการทำบุญเก็บไว้

บูรณะองค์พระปฐมเจดีย์และโบราณวัตถุเสนาสนะภายในวัด อีกทั้งนำไปช่วยเหลือสังคม โดยการจัดงานในช่วงแรกได้รูปแบบการจัดงานมาจาก วัดไร่ขิง อ.สามพราน จ.นครปฐม ซึ่งในสมัยนั้นมีพระเดชพระคุณอดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิง คือ พระราชปัญญาภรณ์ (ปัญญา อินทปญโญ) เป็นผู้คอยช่วยดูแลการจัดงานและร่วมวางรูปแบบการจัดงานไว้ให้ ร่วมกับพระเถรานุเถระในจังหวัดนครปฐม การจัดงานก็มีการพัฒนาขึ้นมาโดยลำดับ จนถึงพ.ศ. ๒๕๓๖ พระพรหมเวที เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส และมีการจัดงานได้ปัจจัยเข้าวัดเป็นจำนวนมาก พระเดชพระคุณได้นำรายได้จากการจัดงานมาพัฒนาวัด พัฒนาคณะ พัฒนางาน พัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะการสนับสนุนการศึกษาด้วยแจกทุนเล่าเรียนแก่นักเรียน นักศึกษามีการจ้างคนงานวัดจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนให้มีงาน มีรายได้เลี้ยงครอบครัว การจัดงานก็เป็นระบบมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพเรื่อยมา เกิดการพัฒนาในทุกมิติกลายเป็นพลังทางสังคมโดยอาศัยการนำเอาหลักธรรม หลักการบริหารจัดการ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ และเป็นการอนุรักษ์ประเพณีที่ดั้งเดิมของไทยเอาไว้ให้คงอยู่ตลอดไป

แนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคม ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จากประเด็นข้อคำถามในแบบสอบถาม ที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ โดยภาพรวม จากการวิจัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่ออภิปรายผลตามรายด้าน พบว่า ทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านการให้ข้อมูล ด้านการบริการ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการจัดกิจกรรมเชิงพุทธ ด้านการจัดกิจกรรมเชิงประเพณี อยู่ในระดับมากเหมือนกันหมด มีค่าเฉลี่ยรวม ๓.๙๒ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จักษ์ตุพล ศรีถาวร** ได้ทำวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับงานประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเวียงคุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับงานประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ในเขตเทศบาลตำบลเวียงคุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการตัดสินใจ รองลงมาด้านการดำเนินการและด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ด้านการรับผลประโยชน์^๒ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูพิสณฑ์กิจจาทร (เทิดทูน เชื้อเงินเดือน)** ได้ทำวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของประเพณีลอยกระทง” ผลการศึกษาพบว่า คุณค่าของประเพณีลอยกระทง ที่ประชาชนได้สืบทอดปฏิบัติกันมาตั้งแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบันล้วนมีความเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา คือมีธรรมเป็นกรอบปฏิบัติสำหรับปลูกจิตสำนึกของคนในชาติให้รู้จักสามัคคีปฏิบัติตามหลักสาราณียธรรม พละ ๕ และสังคหวัตถุ ๔ จะเห็นว่าเมื่อได้ปฏิบัติตามหลักธรรมทั้งหมดนี้แล้วเท่ากับว่าพลเมืองของชาติเกิดจิตสำนึกมีความกตัญญูกตเวที มีความห่วงหาอาทรขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ประเพณีทั้งในระดับชาติ ท้องถิ่น ชุมชน ครอบครัว และเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมในระดับโลกด้วย โดยมีเบญจศีล

^๒จักษ์ตุพล ศรีถาวร, “การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับงานประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลเวียงคุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย”, **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๕).

เป็นกรอบสำหรับปฏิบัติเพื่อสร้างสามัคคี สัมครสมาน และรักใคร่ปรองดองกันของคนในชาติ^๓ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พจนา เอกบุตร ได้ทำวิจัยเรื่อง “ชุมชนลำปางหลวงกับการจัดการมรดกวัฒนธรรม : กรณีศึกษางานประเพณีเป็งไหว้สาพระธาตุเจ้า อำเภอเกาะคำ จังหวัดลำปาง” ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนลำปางหลวงเป็นชุมชนโบราณที่มีประวัติศาสตร์ควบคู่กับวัดพระธาตุลำปางหลวงมายาวนาน ทำให้ชาวบ้านชุมชนลำปางหลวงมีภูมิปัญญา ความคิด ความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น อันก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและความหวงแหนมรดกวัฒนธรรมของชุมชน ส่งผลให้ชุมชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งในความร่วมมือดำเนินกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ เป็นอย่างดี รูปแบบและวิธีการของการจัดงานจะมีการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายต่างๆ ภายในชุมชนอย่างชัดเจนและเป็นระบบ ประกอบด้วย วัด ประชาชนในชุมชน และหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเข้มแข็งภายใต้ความสำนึกทางประวัติศาสตร์และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชนที่มีอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะแสดงให้เห็นตัวแบบ (Model) ของการจัดการมรดกประเพณีวัฒนธรรมอย่างเข้มแข็งของชุมชนลำปางหลวง ที่มีการจำแนกกิจกรรมและหน้าที่ของฝ่ายต่างๆ ในการจัด การงานประเพณีเป็งไหว้สาพระธาตุเจ้า วัดพระธาตุลำปางหลวง อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน^๔ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มลธิชา แจ่มจันทร์ และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง “การจัดระบบข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ” ผลการศึกษาพบว่า การจัดระบบข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ทำให้คนในชุมชนวัดเกาะเกิดความพึงพอใจที่มีผลงานและชาวชุมชนจะได้เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยเป็นการประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย และข้อมูลเหล่านี้ยังสามารถเก็บเป็นคลังข้อมูลเพื่อการศึกษาให้กับบุคคลที่สนใจได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผ่นพับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และรวมถึงการจัดนิทรรศการถาวร ที่เป็นตัวส่งเสริมในการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับชุมชนวัดเกาะอีกช่องทางหนึ่ง^๕ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ สุวรรณช่าง และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ” ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาเที่ยวชมชุมชนวัดเกาะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อยู่ในช่วงอายุระหว่าง ๒๑ – ๒๕ ปี เป็นนักเรียนนักศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท เหมือนกันทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ การเดินทางนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เดินทางมาโดยรถส่วนตัวขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่เดินทางมาโดยรถโดยสารประจำทาง ในด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนวัดเกาะ พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติมีความพึงพอใจในองค์ประกอบต่างๆ อยู่ในระดับมากเกือบทุกองค์ประกอบ

^๓ พระครูพิพัฒน์กิจจาทร (เทิดทูน เชื้อเงินเดือน), “ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของประเพณีลอยกระทง”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๔ พจนา เอกบุตร, “ชุมชนลำปางหลวงกับการจัดการมรดกวัฒนธรรม : กรณีศึกษางานประเพณีเป็งไหว้สาพระธาตุเจ้า อำเภอเกาะคำ จังหวัดลำปาง”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** (การจัดการศิลปะและวัฒนธรรม), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖).

^๕ มลธิชา แจ่มจันทร์ และคณะ, “การจัดระบบข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ”, **รายงานการวิจัย**, (สำนักงานส่งเสริมการวิจัยแห่งชาติ (สกว.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๕๑).

มีเพียงองค์ประกอบทางด้านความสวยงามและความน่าสนใจของชุมชนวัดเกาะในด้านภาพเขียนฝาผนังภายในอุโบสถวัดเกาะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติมีความพึงพอใจในระดับมากและที่เห็นถึงความแตกต่างได้ชัดเจนในด้านความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ขณะนักท่องเที่ยวต่างชาติมีความพึงพอใจในระดับมากและที่เห็นถึงความแตกต่างให้ชัดเจนในด้านความพึงพอใจระหว่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติคือองค์ประกอบด้านบริการ ด้านสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก ในด้านความพอเพียงและความสะดวกของแต่ละองค์ประกอบย่อยนั้น นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจในระดับปานกลางโดยที่นักท่องเที่ยวต่างชาติมีความพึงพอใจในระดับมาก^๖ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธวัชชัย गुณนรา** ได้ทำวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในตำบลแม่เหียะ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจและปัจจัยทางการเมือง แนวความคิดของชาวชนบทส่วนมากจะเห็นประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาแต่ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการมีส่วนร่วมโดยมองที่การพัฒนาท้องถิ่น แล้วแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังจากการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ แล้ว เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการกำหนดกิจกรรมในรูปของการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ การเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่เหียะ ทำให้การดำรงคงอยู่ของประเพณีเป็นไปตามความต้องการของผู้กำหนดนโยบายของเทศบาล ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลงไป การจัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการทำให้รูปแบบของการจัดประเพณีเกิดการเปลี่ยนแปลงไป การวัดผลไม่สามารถวัดได้อย่างชัดเจน เนื่องจากความแตกต่างของกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป^๗

๕.๒.๒ การอภิปรายผล

การวิจัย กระบวนการการบริหารจัดงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ ของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม จากการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ๓.๙๔ และเมื่ออภิปรายผลตามรายด้าน พบว่า ทั้ง ๖ ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการสร้างความรู้และด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคม อยู่ในระดับมากเหมือนกันทั้งหมด มีค่าเฉลี่ยรวม ๓.๙๓ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระนรชัย กอบกสิกรรม** ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการงานประจำปีของวัดในตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการงานประจำปีของวัดในตำบลสัมปทวน อำเภอ

^๖ ญัฐภูมิ สุวรรณช่าง และคณะ, “ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ”, **รายงานการวิจัย**, (สำนักงานส่งเสริมการวิจัยแห่งชาติ (สกว.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๕๑).

^๗ ธวัชชัย गुณนรา, “การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการศึกษาอกระบบ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕).

นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก^๘ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ฐิติพร สะสม** ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาระบบการบริหารและการจัดการวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า วัดพระธาตุแช่แห้ง ได้มีการจัดระบบการบริหารและการจัดการวัด โดยได้เน้น การบริหารงานบุคคลการบริหารงานธุรการ การบริหารงานการเงิน/บัญชี การบริหารศาสนสมบัติ การบริหารกิจกรรม ของวัด ซึ่งการบริหารงานดังที่กล่าวมานี้ มีระบบการบริหารงานที่ชัดเจน โปร่งใส มีการจัดรูปแบบของคณะกรรมการการบริหารในสวนงานต่างๆ การจัดระบบการบริหารงานของวัดพระธาตุแช่แห้ง จะเน้นในเรื่องของความสะดวกรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพโดยจะเห็นได้จากการแบ่งงานออกเป็นแต่ละฝ่าย มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก^๙ และประสิทธิภาพการบริหารจัดงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูพิศาลธีรธรรม** ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของวัดในอันที่จะพัฒนาให้เป็นระบบสามารถส่งเสริมภิกษุสงฆ์สามเณร ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดีการบริหารวัดในปัจจุบันได้เปลี่ยนรูปแบบ ระบบ วิธีการ การสร้างระบบให้เหมาะสมกับผู้อยู่อาศัยในวัดนั้นๆ และสังคมโดยรอบ เพื่อให้การบริหารเป็นไปตามความหมายที่ว่า การปกครองการดูแลรักษาหมู่คณะและการดำเนินงานหรือการจัดการ กิจกรรมต่างๆ ของหมู่คณะหรือองค์กรต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นๆ ด้วยดี มีประสิทธิภาพ ทำให้ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก^{๑๐} และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ฝไท วงศ์อนุตรโรจน์** ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายทางสังคม : กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาประเทศในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนที่เกิดขึ้นและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายนั้น ต้องอาศัยการเชื่อมโยงกลุ่มและภาคีต่าง ๆ ในสังคม เข้ามาทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่าย โดยอาศัยรากฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรชุมชน ในระดับต่าง ๆ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาพัฒนาการ กระบวนการทำงาน ความร่วมมือ และความสัมพันธ์ระหว่างแกนนำ กลุ่ม และองค์กรในเครือข่ายทางสังคมของชุมชน รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อเครือข่ายทางสังคมของชุมชน เพื่อนำเสนอแบบแผนความสัมพันธ์ของเครือข่ายทางสังคม ของชุมชน

^๘ พระนรชัย กอบกสิกรรม, “ประสิทธิภาพการจัดการงานประจำปีของวัดในตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๖.

^๙ ฐิติพร สะสม, “ศึกษาระบบการบริหารและการจัดการวัดในพระพุทธศาสนา กรณีศึกษา : วัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

^{๑๐} พระครูพิศาลธีรธรรม, “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๓.

(Community Network Map) การศึกษาได้ใช้ขอบเขตในระดับตำบลเป็นหน่วยในการ วิเคราะห์ และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาพบว่า โครงสร้างและฐานเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีในชุมชน อัน ประกอบไปด้วย ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ เพื่อนบ้านและพรรคพวกเพื่อนฝูง ความสัมพันธ์ผ่าน การประกอบ อาชีพ ความสัมพันธ์ผ่านประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อและวัฒนธรรม วัด โรงเรียน และ โครงสร้างและช่องทางการติดต่อสื่อสาร เป็นรากฐานที่สำคัญที่นำไปสู่ความร่วมมือในชุมชน และ ความสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ นี้ได้พัฒนาไปสู่กลุ่มที่มีความเป็นทางมามากขึ้น^{๑๑}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย เชิงทฤษฎี เชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติการ รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคมของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

๑. วัดควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการและเชิญผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเข้ามาช่วยดูแลในการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มศักยภาพแก่การบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น
๒. วัดควรให้ความสนใจแก่ชุมชนรอบวัดให้มากกว่านี้โดยคำนึงถึงเรื่องผลประโยชน์ของชุมชนเป็นสำคัญ
๓. วัดควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นผ่านกล่องข้อความในการจัดงานแต่ละครั้ง
๔. ภาครัฐ ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีความสามัคคี ประองดองกัน และปลูกฝังจิตสำนึกทางวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นสำนึกรักเอกลักษณะในความเป็นไทยให้มากขึ้น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคมของวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ดังนี้

๑. ประชาชนในพื้นที่ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดงานเทศกาลองค์พระปฐมเจดีย์และพัฒนาชุมชนมากกว่าที่เป็นอยู่
๒. ประชาชนควรสร้างจิตสำนึก และความรับผิดชอบช่วยกันรักษาความสะอาดภายในงานไม่ทิ้งขยะเรี่ยราดจนสกปรก
๓. ประชาชนควรเห็นประโยชน์ของการจัดงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ เพราะรายได้จากการจัดงานทางวัดได้นำกลับไปพัฒนาสังคม

^{๑๑} ฝไท่ วงศอนุตรโรจน, “กระบวนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายทางสังคม : กรณีศึกษากันหนองขาว อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒).

๔. ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานมาร่วมบริหารจัดการงาน เทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์

๕. ควรส่งเสริมให้คณะกรรมการได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานในการบริหารจัดการงาน เทศกาลเกี่ยวกับงานวัดในพื้นที่ต่างๆ เพื่อนำกลับมาปรับปรุงการบริหารจัดงานให้มีประสิทธิภาพ มากกว่าเดิม

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวคิด คุณค่าและการสร้างพลังทางสังคมของวัดพระปฐมเจดีย์ ราชวรมหาวิหาร ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๑. ควรศึกษาเรื่องข้อมูลของจัดการงานเทศกาลนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ โดยการ สัมภาษณ์ความคิดเห็นจากประชาชนที่มาเที่ยวในงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้น และนำมา แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

๒. ควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้ร่วมกับการบริหารจัดการเพื่อ เป็นการบูรณาการให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

๓. ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมจากเครือข่ายทางสังคมให้มากขึ้นเพื่อเสริมสร้าง องค์ความรู้ที่ได้จากงานให้เกิดจิตสำนึกในประเพณีท้องถิ่น

๔. ควรนำเอาหลักธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้กับการจัดงานเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันการทุจริต และเพื่อเป็นการสร้างพลังทางสังคมผ่านเครือข่ายต่างๆ จนเป็นการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน